

Rebild Kommunes Sprogstrategi

Strategi for udvikling af det talte og skrevne sprog hos de 0-16 årige

Indledning

Visionen for arbejdet med børn og unges sprog-, læse- og skrivefærdigheder i Rebild Kommune er:

At give børn og unge mulighed for at blive så dygtige som de kan.

Vi ønsker at styrke børn og unges dannelsesproces og sproglige kompetencer for dermed at skabe grundlaget for at være en aktiv samfundsborger i et demokratisk samfund.

Hvad er formålet med sprogstrategien?

Formålet med sprogstrategien i Rebild Kommune er at understøtte og styrke den kontinuerlige indsats og rammerne for børn og unges sprog-, læse-, og skrivekompetencer, og herved bidrage til virkeliggørelsen af ovenstående vision. Herudover er formålet at etablere en sammenhængende sprogindsats på tværs af kommunens sundhedspleje, dagtilbud og skoler samt skabe et fælles fagligt udgangspunkt for arbejdet med børns sprog.

Hvad tager sprogstrategien afsæt i?

Strategien tager afsæt i de aktuelle lovkrav og baserer sig på både nationale og internationale undersøgelser og forskningsresultater omkring børn og unges sprog-, læse- og skriveudvikling. Ligeledes tager strategien udgangspunkt i kommunens øvrige politikker på børne- og ungeområdet, de pædagogiske læreplaner samt Fælles Forenklede Mål for Folkeskolen.

Hvordan er strategien udviklet?

Strategien er udviklet på baggrund af lokale erfaringer med målrettede indsatser og relevante politikker. Der er særlig fokus på en tidlig sproglig indsats, høj faglighed og sammenhæng i sprogarbejdet såvel for børn, forældre og professionelle.

Hvem henvender sprogstrategien sig til?

Sprogstrategien henvender sig til alle professionelle i Rebild Kommune, der arbejder med udviklingen af børn og unges sprog-, læse- og skriveudvikling. De professionelle har ved hjælp af deres pædagogiske praksis og undervisning ansvaret for at understøtte denne proces i tæt samarbejde med forældrene.

Vores sprogsyn

Børn er født til at lære. Gennem hele barndommen tilegner børn sig kompetencer, som gør, at de kan deltage i sociale fællesskaber og forstå sig selv og deres omverden. Forskningen viser, at både de personlige, sociale, kognitive og sproglige kompetencer grundlægges tidligt og spiller en stor rolle for børnenes livsduelighed og dannelse samt senere uddannelses- og jobmuligheder. Derfor ønsker vi så tidligt som muligt at have fokus på barnets sproglige udvikling.

Vores sprogsyn tager udgangspunkt i Literacy-begrebet. Literacy kan forstås som menneskets ressourcer og færdigheder i at afkode, forstå og anvende tegn og skrift i form af alt fra bogstaver, tal, grafer, ikoner, symboler og multimodale, interaktive og/eller visuelle tekstformer. Vi tilegner os literacy gennem vores deltagelse i samfundet, og vores literacy-kompetencer udvikles gennem hele livet.¹

Literacy i dagtilbuddet - alderen 0-6 år

Tidlig literacy er den tidlige skriftsprogstilegnelse, der kan beskrives som de sproglige erfaringer et barn får ved at møde sprog, billeder og tekst i sit sociale liv, og derved tilegne sig kompetencer til at deltage i bestemte aktiviteter med skriftsproglige dimensioner. En færdighed, der er på vej allerede i barnets tidlige leveår, når det med farveblyanten i hånden laver kruseduller på papiret, ser på billeder, orienterer sig på en skærm (multimodalitet), fascineres af bøgernes univers, aflæser uret og leger med sprogets finurligheder.

Barnets tidlige sproglige nysgerrighed og tegn på tidlig literacy anser vi for værende væsentlig at understøtte og udvikle, idet tidlige varierende tale- og skriftsproglige erfaringer har betydning for barnets senere læse- og skrivefærdigheder.²

For at vække og fastholde børns interesse for skriftsproget skal det skabe mening for dem. Interessen skabes via den voksnes positive stemning (adfærd) omkring brugen af det skriftsproglige, og ved at den voksne inddrager de literacy-erfaringer, barnet har med sig hjemmefra. Det handler ikke om en teknik, der skal læres, men en eksperimenterende og legende tilgang.³

Dagtilbuddet skal sikre gode sociale interaktioner med involverede voksne, der etablerer, inddrager og opmuntrer børnene til aktiviteter, der giver dem mulighed for at udforske deres tale- og skriftsprog. Meningsfuldt dagligt samvær med et anerkendende blik for det enkelte barns kreativitet og fantasi vil udvikle såvel barnets tale- som skriftsproglige færdigheder.

Literacy i skolen - alderen 6-16 år

Skolen skal have øje for og inddrage, udvikle og anvende de mange færdigheder i literacy, som barnet har med sig, når det starter i skole. Literacy skal i en skolesammenhæng forstås som et bredere begreb end læsning og skrivning. Hvor læsning traditionelt defineres som kombinationen af afkodning og forståelse, beskriver literacy også en række omstændigheder omkring læsning og skrivning samt alt det, man kan bruge læsning og skrivning til. Den videre udvikling af literacy i skolens fag involverer fænomener som motivation for læsning, informationssøgning, kildekritik, samtale om tekster, multimodal

---

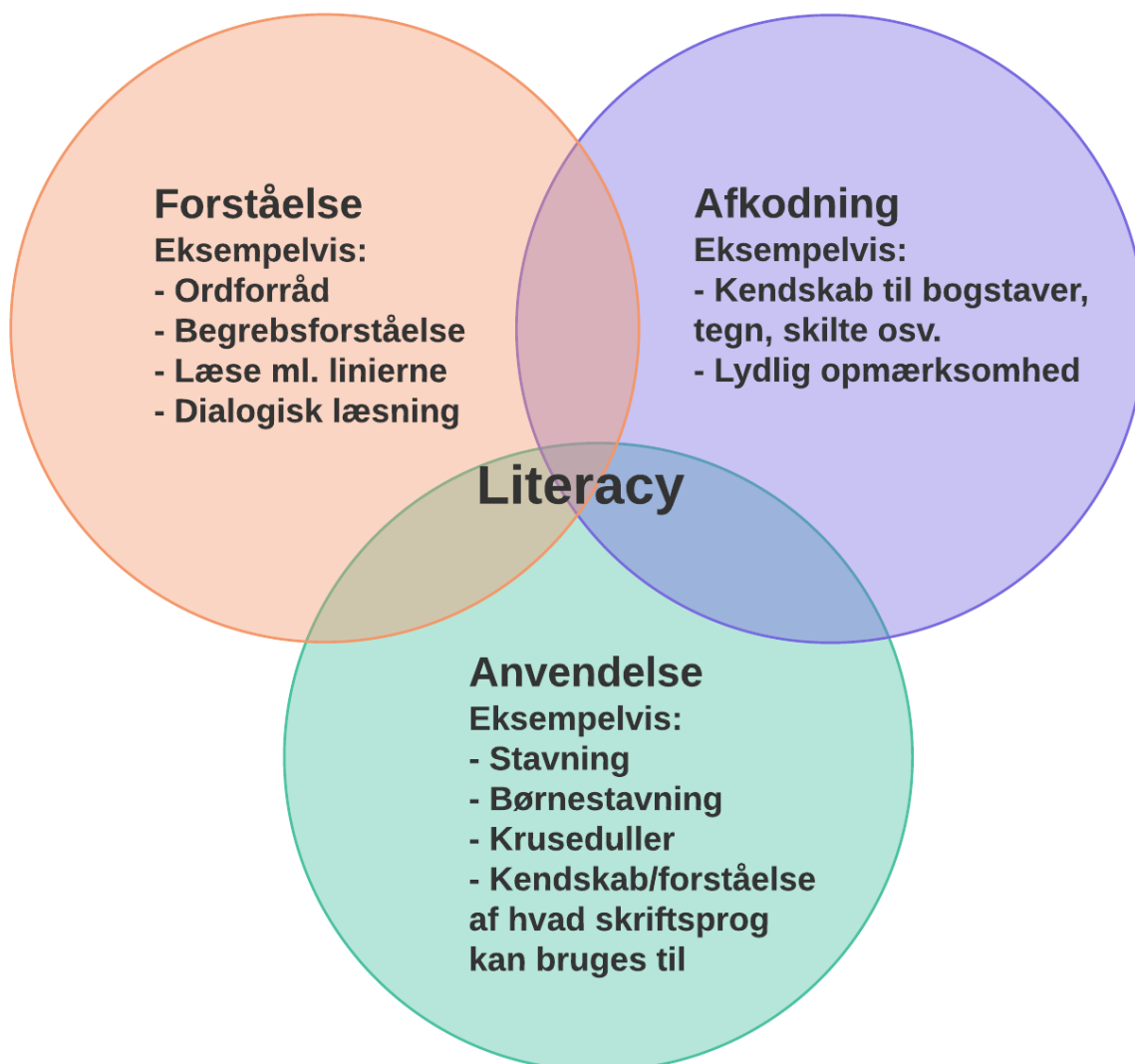
¹ Der kan læses mere om literacy på www.videnomlaesning.dk, eller se følgende video: <https://www.youtube.com/watch?v=iyvNZqL346U>

² Bylander & Krogh, 2016:3

³ Kjertmann, K, 2015:4

fremstilling, bevidsthed om den kultur og situation, man læser og skriver i, hvad det skal bruges til m.v. Literacy er således en bred, social handlekompetence, som inkluderer læsning og skrivning.

Nedenstående figur giver eksempler på, hvad literacy i praksis kan være udgjort af:

Indsats

Dagtilbudsområdet 0-6 år

Mål:

Det overordnede mål for indsatsen på dagtilbudsområdet er, at give børn et personligt sprogligt fundament, som afsæt for at udvikle tale- og skriftssproglige kompetencer, der kan anvendes i forskellige sociale fællesskaber.

Forældre:

Forældrene er de vigtigste rollemodeller for barnet og dermed også en vigtig samarbejdspartner i forhold til barnets sprogudvikling. Der er en gensidig forventning om at understøtte og udvikle barnets sprog. Opleves der, fra forældre eller fagpersonales side, undren over eller bekymring for barnets sprog, forventes det, at der etableres en fælles indsats om barnets sprogudvikling.

Sundhedsplejen:

Sundhedsplejen understøtter forældre i at styrke barnets tale- og skriftssproglige kompetencer gennem bevidst brug af sproget sammen med en opmærksomhed på barnets fysiske formåen. Dette gøres under sundhedsplejens besøg det første år af barnets liv. Derudover kan der rådgives og vejledes pr. telefon, mail og ved konsultationer.

Dagtilbud:

Rebild Kommunes dagtilbud består af private børnepassere, den kommunale dagpleje, kommunale og private vuggestuer, børnehaver og integrerede daginstitutioner.

I barnets sprogudvikling fra 0 - 2 år og 11 måneder arbejdes der med at understøtte barnets personlige sproglige kompetencer. Barnets sproglige fundament etableres i de tidlige år, hvor fokus især er på fælles opmærksomhed, sprogforståelse, udvikling af ordforråd, kommunikative færdigheder og begyndende literacy. Dette med afsæt i en legende og kontekstuel tilgang, hvor det nære og anerkendende samspil er i fokus.

I barnets sprogudvikling fra 2 år og 11 måneder - 6 år arbejdes der videre med at udvikle barnets personlige sproglige fundament, bl.a. gennem følelsesmæssig sprogudvikling, kontekstuafhængigt sprog og socialt samspil. Tilgangen bygger på inspiration fra "Mere end ABC"⁴, hvor følgende 6 områder er i fokus: samtalen, ordforråd, historieforståelse, sproglæring, viden om skriftsprog og fonologisk opmærksomhed.

Indsats for tosprogede børn

Ved tosprogede børn forstås børn, der har et andet modersmål end dansk, og som først ved kontakt med det omgivende samfund, eventuelt gennem dagtilbud eller skolens undervisning, lærer dansk.

---

⁴ABC og Beyond er en tilgang til at opbygge børns tidlige literacy i dagtilbud ud fra det perspektiv, at barnets nysgerrighed og interesse for tidlig literacy skal understøttes gennem daglige interaktioner mellem børn/børn og børn/voksen

Indsatsen for udvikling af sproget hos børn med dansk som andetsprog varetages i det almene dagtilbud. Det er i Rebild Kommune besluttet, at tosprogede børn, som har behov for støtte til udvikling af det danske sprog, som udgangspunkt optages i dagtilbud med lovkrav om obligatorisk fremmøde. Opleves der en bekymring i forhold til barnets sprog etableres et samarbejde med en tale-hørekonsulent. De tosprogede børn, som ikke er indmeldt i dagpleje eller vuggestue, sprogvurderes ved 2 års alderen i hjemmet af en af kommunens sprogpædagoger. Viser sprogvurderingen, at der enten skal igangsættes en fokuseret eller særlig indsats, skal barnet efterfølgende optages i et dagtilbud.

Udover den almene sprogstimulerende indsats, er det særligt vigtigt at have fokus på følgende i arbejdet med tosprogede børn:

- Fokus på forældresamarbejde/ primær omsorgsgiver
- Forståelse af kulturel forskellighed og præsentation af dansk kultur
- Ordforråd i meningsfulde sammenhænge
- Fokus på samtale og sprogforståelse

Sprogvurdering og evaluering

Alle hjemmepassede børn i alderen omkring 2 år skal sprogvurderes. I kommunens dagpleje, vuggestue og hos de private børnepassere sprogvurderes børn i alderen omkring 2 år, hvis der er sproglige, adfærdsmæssige eller andre forhold, der giver formodning om, at barnet kan have behov for sprogstimulering.

Der benyttes Rambølls sprogtrappe til at lave sprogvurderingerne for de 2 årige. Sprogtrappen inddrager også andre forhold end sproget. Sprogtrappen hænger sammen med sprogvurderingsmaterialet for de 3-6 årige.

Der gives sprogstimulering til de børn, som, på baggrund af sprogvurderingen, vurderes at have behov for sprogunderstøttende aktiviteter. For hjemmepassede børn vil det være den lokale tale-hørekonsulent, som varetager rådgivningen og vejledningen, for børn i dagtilbud vil sprogstimuleringen foregå i et samarbejde mellem en sprogpædagog og tale-hørekonsulent. Sprogstimuleringen udarbejdes altid i samarbejde med forældrene og tilrettelægges individuelt for hvert barn.

Der foretages sprogvurdering af alle 3 årige børn (både børn i daginstitution og hjemmepassede børn), som ikke er sprogvurderet i 2-årsalderen, og hvor der ikke har været bemærkninger til resultatet af sprogvurderingen. Der benyttes Rambølls sprogvurderingssystem Hjernen&Hjertet. Der er endvidere mulighed for, at børn i 4- og 5-årsalderen kan sprogvurderes, hvis det anses som nødvendigt.

Organisering og ansvarsfordeling

Uddannet personale i dagtilbuddet foretager sprogvurderingerne og sikrer den generelle kommunikations- og sprogstimulering. Der skal være sprogpædagoger i alle vuggestuer og børnehaver/integrerede institutioner. Har barnet behov for en særlig eller fokuseret indsats, kan der tages kontakt til tale-hørekonsulenten for at drøfte et eventuelt videre samarbejde.

Overgange og sammenhænge

Der er tæt samarbejde mellem dagplejen, daginstitutionerne og skolen/SFO for at sikre viden- og kompetencedeling bl.a. i forhold til barnets sprogudvikling. Sprogvurderingsresultater og dialogprofiler overleveres fra dagpleje/vuggestue til børnehave og fra børnehave til skole/SFO, således de nye pædagoger/lærere kan fortsætte de sproglige indsatser. Yderligere data fra sprogvurderingen kan endvidere overleveres med forældresamtalke, og der kan afholdes overleveringssamtaler.

Kompetence- og videndeling

Tale-hørekonsulenterne afholder to gange årligt et fælles netværksmøde for alle sprogpædagogerne, hvor forskellige relevante emner tages op. Derudover holder sprogpædagogerne indbyrdes netværksmøder i de enkelte distrikter efter behov, og der afholdes indimellem fælles kurser for sprogpædagogerne.

Skoleområdet 6-16 år

Mål:

Det overordnede mål for tilegnelse af det talte og skrevne sprog indenfor skoleområdet er, at alle børn og unge udvikler funktionelle sprog-, læse- og skrivefærdigheder, der gør dem i stand til aktivt at anvende deres tale- og skriftsproglige kompetencer til læring og personlig udvikling.

Eleverne skal udvikle og føle glæde ved skriftsprogets kommunikative værdi, og til stadighed udvikle deres læselyst.

Endelig er det et selvstændigt mål, at eleverne tilegner sig kompetencer, der sætter dem i stand til at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Udvikling af kommunikative kompetencer

I indskolingen fortsætter det sprogstimulerende arbejde, bl.a. med fokus på udvikling af ordkendskab. Eleverne udvikler gradvist deres funktionelle tale- og skriftsproglige kompetencer, der anvendes i alle fag og som danner grundlag for tilegnelse af viden og indsigt.

På mellemtrinet fortsættes arbejdet med automatisering af læsefærdigheder, og i takt med dette rettes fokus mod træning af elevernes læsehastighed. Der er særligt fokus på udvikling af forståelsesstrategier i forhold til forskellige teksttyper. Her knyttes an til de teksttyper, som eleverne vil møde i de forskellige fag. Arbejdet med udvikling af ordkendskab fortsættes, herunder fagbegreber inden for de enkelte fag. Målet er her, at eleverne gradvist bevæger sig fra hverdagsprog til fagsprog. Skrivning indgår som en naturlig del, idet eleverne skriver sig ind i en forståelse af de enkelte fags tekster. Endelig er det væsentligt med et fokus på sprogets kommunikative værdi og på at eleverne udvikler et klart, forståeligt og varieret tale- og skriftsprog.

I udskolingen møder eleverne en øget tekstmængde samt tekster af mere kompleks karakter. Tekstkompleksiteten fordrer fortsat fokus på udvikling af elevernes ordkendskab, som eleven skal kunne anvende til mundtlig og skriftlig kommunikation og formidling indenfor de enkelte fag. Eleverne skal fortsat udvikle deres læsekompetencer, herunder udvikling af læseforståelsesstrategier tilpasset fagenes tekster. Fokus på læsehastighed øges, da en hurtig og effektiv læsning er en forudsætning for at kunne håndtere de øgede tekstmængder. Endelig rettes der fortsat fokus på elevernes udvikling af et klart, varieret og korrekt tale- og skriftsprog.

Elever i læse- skrivevanskeligheder

Det er ikke alle børn og unge, der følger den forventede tale- og skriftsprogsudvikling. Derfor er der brug for en særlig opmærksomhed og individuel indsats i forhold til de børn og unge, hvis tale- og skriftsproglige udvikling vækker bekymring hos forældre og professionelle. Det er derfor afgørende at få etableret en tidlig indsats over for denne gruppe, så eleverne bliver støttet i deres mulighed for at deltage aktivt og ligeværdigt i skolelivet og blive så dygtige, som de har potentiale til.

I praksis sikrer skolen, at elever i læse- skrivevanskeligheder og i risiko for udvikling af ordblindhed findes tidligst muligt. I forhold til disse elever tilbyder skolen relevant og fyldestgørende undervisning. Ordblinde elever stilles relevante hjælpemidler vederlagsfrit til rådighed, og ifølge loven, er det den enkelte skoles ansvar at udarbejde en handleplan for beredskab for ordblindhed.

Tosprogede børn

I Rebild Kommune er der tilbud om modtageklasse til nyankomne tosprogede børn. I modtageklassen bliver der undervist i dansk som andetsprog samt i de fag, som elever på samme klassetrin har. De tosprogede elever trænes i at læse, forstå og anvende det danske sprog, således at de på et senere tidspunkt kan deltage i den almindelige undervisning på klassetrinnet. I forbindelse med udslusning af de tosprogede elever til almenområdet gives der endvidere timer til sprogstøtte - automatisk i de første tre år, og herefter ud fra konkret ansøgning.

Sprogvurdering og evaluering

Alle elever skal ifølge Folkeskoleloven sprogvurderes i børnehaveklassen. Denne vurdering ligger i forlængelse af de sprogvurderinger, der er gennemført i daginstitutionen, og gennemføres med sprogvurderingssystemet Hjernen&Hjertet. Herudover gennemføres obligatoriske nationale tests i dansk læsning på 2., 4., 6. og 8. klassetrin. For de nationale tests er der opstillet følgende nationale mål for den faglige udvikling inden for læsning i folkeskolen:

- Mindst 80 % af eleverne skal være gode til at læse i de nationale test
- Andelen af de allerdygtigste elever i dansk skal stige år for år
- Andelen af elever med dårlige resultater i de nationale test for læsning skal reduceres år for år.

Endelig har skolen til opgave løbende at evaluere den enkelte elevs sprog- og læsefærdigheder samt justere indsatsen så den er tilpasset den enkelte årgang og elev.

Organisering og ansvarsfordeling

Forudsætningen for en god læseudvikling skabes primært i hjemmet. Derfor har skole og forældre et tæt samarbejde og fælles ansvar for, at eleven udvikler sine læsefærdigheder til det højeste mulige niveau. I skolen har alle elevens lærere ansvar for elevens læseudvikling. På skolerne findes desuden forskellige ressourcpersoner, f.eks. i skolens vejledernetværk, som kan være med til at understøtte læseudviklingen. Læsevejlederen er skolens ressourceperson og inspirator i forhold til læsning og skrivning på almenområdet. Læsevejlederen har desuden en helt særlig rolle omkring elever i læsevanskeligheder, herunder at afdække elevens udfordringer og forudsætninger samt vejlede om pædagogiske tiltag i undervisningen og omkring den enkelte elev.

Overgange og sammenhænge

Skolen udarbejder procedurer, der sikrer den fortsatte videreformidling ved elevens overgang fra afdeling til afdeling, fra skole til skole og fra skole til ungdomsuddannelse.

Kompetence- og videndeling

Rebild Kommune har et læsevejledernetværk, som kommunens læsekonsulent fire gange årligt indbyder kommunens læsevejledere til. Netværksmødernes formål er professionsudvikling og videndeling. Desuden er læsevejlederne tilknyttet et digitalt netværk i Google +, hvor der skabes rum for faglig sparring, opdatering på ny forskning og anden relevant viden.